Notat

Danske Regioner

Tekniske bemærkninger til lovforslag om sprøjteforbud mm.

04-11-2026
EMN-2026-00674
1894644
Bente Villumsen

Som supplement til Danske Regioners høringssvar til lovforslag om forbud mod anvendelse af pesticider og spildevandsslam og udbringning af forurenet jord til erhvervsmæssig eller offentlige formål i sårbare grundvandsdannende områder (SGO) og ophævelse af regler om vedtagelse af indsatsplaner til beskyttelse af vandressourcer vedlægges her bemærkninger af teknisk karakter til lovforslaget.

Konceptet sårbare grundvandsdannende områder, SGO
Vi bakker op om den faglige forståelse af, at indsatsen over for forurening af grundvandet mod pesticider målrettes sårbare grundvandsdannende områder, sådan som de er defineret i den igangværende kortlægning, dvs. de områder, hvor der sker mest og hurtigst grundvandsdannelse til eksisterende vandforsyninger. Det er i disse geografiske områder, indsatsen overfor pesticider giver bedst og hurtigst grundvandsbeskyttelse. Flere regioner arbejder allerede med lignende prioriteringer, ikke mindst når det gælder pesticidpunktkilder.

For regionerne er det imidlertid vigtigt at understrege, at det i forhold til arbejdet med punktkilder ikke er relevant at afgrænse indsatsen til SGO. Dels sker der også grundvandsdannelse til aktive vandforsyninger uden for SGO, hvor forurening kan transporteres ned til grundvandsmagasinerne og forurene det vand, vi skal bruge som drikkevand, og dels kan nogle typer af punktkildeforureninger grundet deres fysisk-kemiske egenskaber sive ned gennem jordlagene i områder, hvor der ellers ikke er grundvandsdannelse. Derfor er det vigtigt, at indsatsen over for punktkilder fortsat sker i hele det grundvandsdannende opland og hele indvindingsoplandet. Derudover er beskyttelsen af områder med særlige drikkevandsinteresser, OSD, vigtig, da disse områder skal fungere som reserve til fremtidig etablering af nye kildepladser. Den offentlige indsats, som regionerne står for, omfatter derfor både indvindingsoplande og OSD.

I forhold til den faktiske afgrænsning af SGO undrer vi os over, at SGO afgrænses, så de kun kortlægges – og dermed udpeges – inden for vandværkernes indvindingsoplande. Vi kan ikke se nogen saglig begrundelse for dette valg. Hvis et område opfylder kriterierne for SGO, ligger det inden for det grundvandsdannende område for den pågældende indvinding og bør derfor indgå i udpegningen. Det er fra et fagligt synspunkt ikke relevant, om det overlapper med indvindingsoplandet, som er afgrænsningen af det område nede i grundvandsmagasinet, hvor vandet løber mod indvindingsboringerne.

Forurenet jord

Vi ønsker at gøre opmærksom på, at jord, der flyttes, som hovedregel kun analyseres for visse tungmetaller, olie og tjærestoffer, som ofte ikke udgør nogen væsentlig risiko for grundvandet. Analyser for mobile forureningskomponenter foretages kun, hvis der er forventning om at finde disse, i reglen fordi jorden flyttes fra en grund med kendt eller mistænkt forurening. De gældende regler om jordflytning har primært til formål at beskytte mod menneskers kontakt med forurenet jord på overfladen og er ikke egnede til at beskytte grundvandet, da der ikke analyseres for de stoffer, der kan forurene grundvandet.

Tilsyn og håndhævelse

Sårbare grundvandsdannende områder udpeges ud fra en grundig hydrogeologisk kortlægning, og de afspejler derfor grundvandets strømningsvej fra terræn til grundvandsmagasin og indvindingsboring. Disse forhold har sjældent nogen sammenhæng til de menneskeskabte fysiske afgrænsninger på terræn som fx matrikelgrænser og arealanvendelsesskel. SGO vil derfor ikke i sig selv være synlig i landskabet, og det vil derfor være vanskeligt at føre tilsyn med sprøjteforbuddet, hvis ikke der etableres nye fysiske afgrænsninger af områderne på terræn.
Vi har ikke fundet bestemmelser i lovforslaget, som angiver, hvordan der føres tilsyn med forbuddet mod anvendelse af pesticider og spildevandsslam og udbringning af forurenet jord til erhvervsmæssige eller offentlige formål i sårbare grundvandsdannende områder, ud over at det er anført, at det forventes, at Miljøministeriet vil skulle føre tilsyn med overholdelsen af det foreslåede forbud i SGO. Vi antager derfor, at der ikke er afsat særskilte midler til tilsynet.
Al erfaring viser, at tilsyn er helt afgørende for, at regler som disse overholdes. Vi forventer, at Miljøministeriet vil fremlægge planer for dette og ser frem til at se, hvordan dette bliver udført i praksis.

Indsatsplaner

Ifølge lovforslaget vil kommunerne ikke længere have pligt til at udarbejde indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse, men kan gøre det på frivillig basis. Der vil derfor heller ikke længere være finansiering til opgaven. Regionerne forudser, at mange kommuner dermed ikke længere vil have mulighed for at prioritere dette arbejde. Kommunerne vil heller ikke længere have pligt til at have et koordinationsforum, hvor berørte myndigheder og andre parter inddrages.

Evalueringer af arbejdet med indsatsplaner har vist, at de har haft begrænset effekt, og at opgaven har været løst forskelligt fra den ene kommune fra den anden. Regionerne har imidlertid ofte oplevet samarbejdet med kommunerne og andre parter om indsatsplanerne som værdifuldt for alle parter. Koordinationsforum (grundvandsråd) har i mange kommuner fungeret som et godt forum for at samtænke alle interesser og indsatser og lave en helhedsorienteret indsatsplan for grundvandsbeskyttelse. Diskussionerne her har bidraget til at balancere modsatrettede interesser og højne ambitionsniveauet for beskyttelse af grundvandsressourcen. Det har ført til en række forpligtende partnerskaber om grundvandsbeskyttende indsatser.

Sikringen af rent grundvand til den fremtidige vandforsyning kræver indsatser over for alle forureningskilder. Investeringer i at imødegå én forureningskilde kan være spildt, hvis grundvandet forurenes fra en anden kilde. Derfor er det fortsat vigtigt at koordinere arbejdet med at beskytte grundvandet. Vi ønsker fortsat den tætte helhedsorienterede koordinering og vil opfordre til, at det også kan ske fremover. Indsatsplanarbejdet favner meget og mere end forbud mod slamudbringning, forurenet jord og sprøjtning med pesticider som ligger i dette nye lovforslag om SGO.
I den forbindelse skal det nævnes, at indsatsplanlægningen har haft som et af sine primære mål at beskytte drikkevandet mod nitrat. Lovforslaget indeholder ikke regulering, der træder i stedet for denne del af indsatsen. Det er bekymrende, at der med vedtagelse af lovforslaget således ikke længere vil være nogen forpligtelse til at beskytte drikkevandet i nitratfølsomme områder mod nitratforurening.